

vendt 133,000 Rd., nævne, at der fra Ingenieur-korpset blev sagt, at Følgen af, at man istedfor at anlægge tre stærke Forter, som oprindeligt vare projekterede, nu anlagde ti smaa, vilde være den, at man gjorde Forvaret svagt, at man vedvarende bandt en Besætning paa 8,000 Mand mere, end der ellers vilde være nødvendig, at Stillingen fordrede flere selvstændige Kommandører, at man gjorde Tjenesten besværligere, og at, hvis Fjenden under Angrebet stred til en regelmæssig Beleiring, vilde Tabet og Offret af Menneskeliv blive saameget større. Var det ikke saaledes, have ikke Alle erfaret, at det var den fulde Sandhed, som dengang blev sagt? Det erede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther) har her idag talt om Dannevirkestillingen. Jeg tillod mig ved forrige 1ste Behandling af denne Sag at henlede Opmærksomheden paa, at man vistnok havde taget fejl med Hensyn til Dannevirkestillingens Betydning, og jeg sagde dengang, at Dannevirkestillingen var en Sommerstilling og ikke nogen Vinterstilling. Dette gav Anledning til, at et eret Medlem replicerede, men jeg var dengang fraværende og fik saaledes ikke Leilighed til at svare derpaa. Jeg kan nu faae Leilighed dertil, saameget mere som det erede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds igjen har bragt dette Spørgsmaal paa Tale i Dag. Man tyede i 1861 til Feltbefæstninger, fordi man ikke kunde ty til permanente Befæstninger. Ellers pleier man albrig i Fredstid at anlægge Feltbefæstninger, fordi det er det Bekosteligste af Alt, det er langt mere økonomisk at ty til permanente Befæstninger; men man var sig dengang klart bevidst, at Dannevirkestillingen kun var en Sommerstilling og ikke en Vinterstilling, og netop fordi den var en Feltbefæstning burde den kun indtages under de Forhold, under hvilke den er anlagt. Hvis de Herrer tro, at de Sagkyndige vare i Tvivl om Dannevirkestillingens sande Betydning, og at den navnlig ikke kunde bruges om Vinteren, skal jeg henvise til den Betænkning, som blev forelagt Rigsraadet i 1858 ved den samlede Forsvarsplan. Det hedder deri under Affnittet: „Angreb om Vinteren“ — jeg vil med den erede Formands Tilladelse oplæse nogle Linier deraf —: „Derfor som en Fjende ved Vinterens Begyndelse rykker ind over Monarkiets Sydgrænse, vil vor Arme have i Hovedtrækkene at følge den samme Operationsplan til Halvøens Forsvar, som under et Angreb om Sommeren; men da Eider- og Dannevirkestillingen, ligesom ogsaa det befæstede Affnit ved Eliens Munding, i væsentlig Grad have deres Styrke ved Fjorde, Vandløb og Oversvømmelser, saa vilde de tabe denne, naar Vinteren bliver saa streng, at Vandene fryse til.“ Det var altsaa Noget, man vidste, og da derfor Vinteren i 1863—64 blev saa streng, at Vandene frøs til, saa ophørte derved Dannevirkestillingens Betydning. Skal man anse over Noget, saa

skulde det maaske snarest være det, at man overhovedet besatte Stillingen den 1ste Februar.

I 1861 bleve Befæstningsarbejderne ved Dannevirke, Dybbøl og Fredericia paabegyndte; i Oktober 1863 befalede man, at Dannevirkestillingen skulde fuldføres, men samme Ordre blev først givet for Fredericia og Dybbølstillingen i December Maaned. Den strenge Kulde, som dengang fandt Sted, bevirkede, at man ikke var istand til at gjøre synderligt ved Fredericia og Dybbøl og heller ikke at faae Dannevirke færdigt. Men hvad det sidste Punkt angaar, som man jo har gjort til en Anke, skal jeg henvise til Oberst Tscherning, fordi, om man end i mange Henseender med Rette ser op til ham, saa kunde dog ogsaa han tage fejl. Der blev i Rigsraads-sessionen 1862 forlangt en Bevilling paa 300,000 Rd. til Befæstning af Dannevirkestillingen m. m., men Oberst Tscherning og Alfred Hage stillede Forslag om, at denne Sum skulde nedsettes til 30,000 Rd. fordi det var rent galt, naar man sagde, at man skulde gjøre Stillingen færdig; nei, man skulde ikke gjøre den færdig, thi hvad skulde saa Hæren bestille, naar den blev koncentreret i Dannevirkestillingen? Saa skulde den sørge for, at Stillingen blev istand. Bagefter bebrejder man de Sagkyndige, at de ikke i rette Tid sørgede for, at Stillingen kom istand. Man kan vel ikke bebrejde Lydsland, at det fulgte Begivenhederne herhjemme med Opmærksomhed. At det fandt det helbigt at angribe om Vinteren, var saare naturligt, saa meget mere som det var Lydskerne som os bekendt, at man var begyndt at omorganisere Hæren saaledes, at den først kunde være færdig i April. Fjenden vilde derfor ikke lade os være i Fred og Ro, til vi bleve færdige. Han angreb os forinden, og det medførte en Del af de Ulykker, som fulgte paa. Dannevirke forlode vi, fra Dybbøl bleve vi kastede tilbage efter et helt modigt Forsvar, men Fjenden gjorde os dog den Ære at beleire denne Feltbefæstning efter Principerne for en regelmæssig Beleiring; man kan ikke forlange Mere. Fredericia blev rømmet paa en Maade, der endnu staar som en Gaade. Dette var Krigens første Hovedaffnit. Vi besatte Als mere af politiske end af militære Grunde; den blev erobret, vi bleve reducerede til et Rystforsvar, og da Østerrigerens Flaade gjorde Ægen til at komme og forhindre Forbindelsen mellem Landsdelene, var der kun Et tilbage, nemlig at sørge for en Vaabenstilstand; hvis vi ikke kunde

Rettelse.

Sp. 5478, L. 12 f. n.: „Udvalget for Andragender“ læs: „Finantsudvalget“.